

Banverket
Styrelsen
781 85 Borlänge

Banverkets årsredovisning 2002

Riksrevisionsverket (RRV) har granskat Banverkets (BV) årsredovisning, beslutad 2003-02-20, och underliggande redovisning för räkenskapsåret 2002. Syftet har varit att bedöma om redovisningen är tillförlitlig och räkenskaperna rättvisande samt granska om ledningens förvaltning står i överensstämmelse med tillämpliga föreskrifter och särskilda regeringsbeslut.

RRV har avgivit revisionsberättelse utan invändning men vill ändå fästa styrelsens uppmärksamhet på nedanstående.

RRV önskar bli informerad om vilka åtgärder BV vidtagit eller kommer att vidta med anledning av denna revisionsrapport.

RRV har deltagit vid möte med styrelsen 2003-02-21. Vid styrelsemötet diskuterades de frågeställningar som behandlas i denna rapport. Dessutom berördes bland annat frågor rörande innehållet i BV:s resultatenheters årsrapporter.

1 Sammanfattning

Enligt RRV:s bedömning är BV:s årsredovisning för år 2002 i allt väsentligt rättvisande. RRV vill dock fästa styrelsens uppmärksamhet på följande rekommendationer:

- Att BV bättre tillser att återrapporteringen i årsredovisningen uppfyller regleringsbrevets krav. (avsnitt 2)
- Att bonusprogrammet i BV Projektering noga utvärderas innan en fortsättning beslutas (avsnitt 3)
- Att BV med tanke på de stora risker som kan föreligga tar ställning till om anbud på högriskprojekt över huvud taget skall lämnas. (avsnitt 4)
- Att BV tillser att skatter och avgifter betalas i rätt tid. (avsnitt 5)
- Att resultatenheterens årsrapporter kommande år ges en delvis annan utformning med större inslag av analys och mindre inslag av allmänna omdömen. (avsnitt 6)

2 Resultatredovisning – efterkalkyler

BV skall i årsredovisningen enligt regleringsbrevet redovisa samhällsekonomiska efterkalkyler för investeringar. RRV har noterat att denna redovisning är bristfällig.

I årsredovisningen redovisas efterkalkyler för tre större objekt (>75 miljoner kronor) som öppnats för trafik år 1997. För två av objekten Skyttorp – Örbyhus och Ljusne – Söderhamn saknas fullständiga efterkalkyler. Vidare saknas i denna tabell avrapportering för Svealandsbanan som färdigställdes för trafik samma år och därmed skulle ha ingått i redovisningen.

I årsredovisningen görs en sammanfattning av efterkalkyler för sex mindre objekt (<75 miljoner kronor) som öppnades för trafik år 1997. För dessa objekt har en uppföljning av anläggningskostnaden genomförts, däremot görs ingen effekttuppföljning.

BV:s dokumentation av gjorda efterkalkyler innehåller brister. Eftersom efterkalkyler skall göras på projekt som påbörjades för kanske 5 – 10 år sedan ställs stora krav på goda dokumentationsrutiner för att möjliggöra senare efterkalkyler.

Rutiner för löpande beräkning av efterkalkyler har inte fungerat. En systematisk uppföljning av effekterna av de mycket omfattande investeringar som BV ansvarar för bör minska risken för att gamla misstag upprepas och att brister i kalkylmodellerna inte åtgärdas. Efterkalkyler bör vara ett aktivt uppföljningsinstrument som integreras i investeringsprocessen och inte som nu synes vara – ett moment vid upprättandet av årsredovisningen.

2.1 Rekommendation

BV rekommenderas tillse att återrapporteringen i årsredovisningen uppfyller regleringsbrevets krav. Vidare rekommenderas BV förbättra kvaliteten på dokumentationen samt införa rutiner som medför ett aktivt användande av efterkalkyler som uppföljningsinstrument.

3 **Resultatbonus**

RRV har noterat att i resultatenheten BV Projektering under år 2002 pågått en försöksverksamhet med resultatbonus. Totalkostnaden beräknas till 8,3 mnkr inklusive sociala avgifter. Maximalt kunde bonusen uppgå till 20 tkr per anställd vilket också blev utfallet. Enligt RRV:s bedömning bör bonusprogram tillämpas med stor försiktighet eftersom ej förutsedda negativa styreffekter kan uppstå. Vidare är det svårt att åstadkomma en tydlig koppling mellan den anställdes arbetsinsatser och de mål som skall ligga till grund för belöning.

Flera tveksamma förhållanden har noterats i revisionen

- **Principer;** bonusen är kopplad till resultatet över budget vilket innebär att budgetprocessen i hög grad styr bonuspotten. I villkoren för bonusprogrammet saknas text om att justeringar av resultatet bör ske för poster som de anställda inte kan påverka – exempelvis effekter av förändrade redovisningsprinciper.
- **Beslutsgång;** Enligt RRV:s bedömning kan de av Regeringskansliet beslutade riktlinjerna för incitamentsprogram för anställda i statliga bolag användas som ett underlag även i de fall en myndighet beslutar om bonusprogram. Av riktlinjerna framkommer att det ankommer på styrelsen att göra nödvändiga överväganden och besluta om programmet. BV:s styrelse har inte beslutat om programmet. RRV anser att det hade varit lämpligt om bonusprogrammet, innan det infördes, förelagts styrelsen för ställningstagande. Information om bonusprogrammet har inte lämnats i årsredovisningen. RRV anser, vilket även stöds av riktlinjerna, att information borde ha lämnats. Upplyningsvis kan nämnas att Vägverket och Lantmäteriet i sina årsredovisningar lämnar information om bonusprogram.

3.1 Rekommendation

Enligt RRV:s bedömning bör bonusprogrammet noga utvärderas av styrelsen innan en fortsättning beslutas. RRV rekommenderar vidare att ovan nämnda riktlinjer används som ett underlag vid en sådan utvärdering.

4 **Bristande styrning av projekt**

BV Produktion har under år 2002 varit engagerade i ett projekt i Katteratt, Norge. Ett fastprisarbete med total kontraktssumma 18 mnkr. I oktober 2002 beräknades förlusten till 4 mnkr. Nya beräkningar vid årets slut visade på en förlust om 15 mnkr. Av BV uppgivna anledningar till förlusten härrör sig huvudsakligen till faktorer hänförliga till att uppdraget bedrevs i Norge med därtill hörande speciella regelverk. De geografiska förhållandena var också besvärliga.

Högriskprojekt kräver en noggrann styrning och uppföljning för att minimera riskerna. Detta synes inte ha fungerat tillfredställande i nämnda projekt då kostnaden nästan fördubblats jämfört med vad som antogs när kontraktet togs.

4.1 Rekommendation

I syfte att förbättra den interna styrningen och uppföljningen rekommenderar RRV att en noggrann interutredning sker för att identifiera områden där kvaliteten kan stärkas. Enligt uppgift pågår en sådan utredning. RRV rekommenderar vidare BV att, med tanke på de stora risker som kan föreligga, ta ställning till om anbud på högriskprojekt över huvud taget skall lämnas.

5 **Skatter och sociala avgifter**

RRV har noterat att BV vid ett tillfälle under augusti 2002 betalade in skatter och sociala avgifter för sent. Även 2001 noterades en sen betalning.

5.1 Rekommendation

BV bör se över rutinerna så att skatter och avgifter betalas i rätt tid.

6 **Resultatenheterna – årsrapporter**

RRV lämnar på uppdrag av BV för första året revisorsintyg för de årsrapporter som fyra av BV:s resultatenheter lämnar. Då detta är första året är det naturligt att vissa utvecklingsmöjligheter finns. En årsrapport bör enligt RRV:s mening på samma sätt som en årsredovisning vara ett beslutsunderlag för tilltänkta läsare. Stora krav krävs därför på transparens och tydlig redovisning av de positiva och negativa faktorer som kan ha betydelse för bedömningen av verksamhetens ställning och resultat.

De av RRV granskade årsrapporterna innehåller i vissa fall enligt RRV:s bedömning alltför begränsad saklig information och för mycket av generella omdömen för att duga som gott beslutsunderlag. Den bild som presenteras i förvaltningsberättelsen har inte varit tillräckligt nyanserad.

6.1 Rekommendation

RRV rekommenderar att årsrapporterna kommande år ges en delvis annan utformning med större inslag av analys och mindre inslag av allmänna omdömen.

Revisionsdirektör Lars Nordstrand har beslutat i detta ärende. Auktoriserade revisorn Per Wardhammar har varit särskilt förordnad föredragande. Avdelningsdirektör Anders Berg har medverkat vid den slutliga handläggningen. Revisionschef Filip Cassel har deltagit i den slutliga handläggningen.

Lars Nordstrand
Revisionsdirektör
Auktoriserad revisor

Per Wardhammar
Auktoriserad revisor

Kopia för kännedom:
Näringsdepartementet
Finansdepartementet